

POSTANOWIENIE

25 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

na posiedzeniu niejawnym 25 marca 2025 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku J.Z.

z udziałem E.J., D.J. i A.J.- następców prawnych I.Z.

o podział majątku wspólnego,

na skutek skargi kasacyjnej J.Z. oraz skargi kasacyjnej E.J., D.J. i A. J.- następców prawnych I.Z.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Płocku

z 22 grudnia 2022 r., IV Ca 268/20,

1. odrzuca skargę kasacyjną wnioskodawcy na punkt II) zaskarżonego postanowienia;

2. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej wnioskodawcy w pozostałym zakresie;

3. przyjmuje do rozpoznania skargę kasacyjną uczestników.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 22 grudnia 2022 r. Sąd Okręgowy w Płocku, w następstwie apelacji wnioskodawcy od postanowienia Sądu Rejonowego w Płocku z 12 listopada 2019 r. sprostowanego postanowieniem z 31 grudnia 2019 r., w punkcie I) postanowił zmienić zaskarżone postanowienie nadając mu treść:

„I. ustala, że w skład majątku wspólnego byłych małżonków J.Z. i I.Z. wchodzi następujące składniki:

1) nieruchomość gruntowa zabudowana położona w I., [...] o łącznej powierzchni 3,66 ha, [...], o wartości 1.496.414 zł (jeden milion czterysta dziewięćdziesiąt sześć tysięcy czterysta czternaście złotych);

2) nieruchomość gruntowa położona w I., [...] o powierzchni 1,05 ha, [...], o wartości 45.395 zł (czterdzieści pięć tysięcy trzysta dziewięćdziesiąt pięć złotych);

3) nieruchomość gruntowa położona w G., [...] o powierzchni 0,75 ha, [...] o wartości 32.325zł (trzydzieści dwa tysiące trzysta dwadzieścia pięć złotych);

4) stanowiący odrębną nieruchomość lokal mieszkalny [...] w W. [...] wraz z udziałem związanym z własnością lokalu w nieruchomości wspólnej, którą stanowi prawo użytkowania wieczystego oraz części budynku i urządzenia, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli lokali [...] o wartości 275.800 zł (dwieście siedemdziesiąt pięć tysięcy osiemset złotych);

5) Przedsiębiorstwo T. o wartości 27.594,03zł (dwadzieścia siedem tysięcy pięćset dziewięćdziesiąt cztery złote trzy grosze);

6) wierzytelność z tytułu nakładu z majątku wspólnego byłych małżonków J.Z. i I.Z., którym pokryto wkład I.Z. w P. Spółka jawna I.Z., J.J. w kwocie 973.519,74 zł (dziewięćset siedemdziesiąt trzy tysiące pięćset dziewięćnaście złotych siedemdziesiąt cztery grosze);

łącznie o wartości 2.851.047,77zł (dwa miliony osiemset pięćdziesiąt jeden tysięcy czterdzieści siedem złotych siedemdziesiąt siedem groszy);

II. dokonać podziału majątku wspólnego byłych małżonków J.Z. i I.Z. i zniesienia współwłasności w ten sposób, że składniki majątkowe opisane w punkcie I podpunkt 1), 2), 3), 5) przyznaje na wyłączną własność wnioskodawcy J.Z., natomiast składniki majątkowe opisane w punkcie 4), 6) przyznaje na wyłączną własność uczestniczce I.Z.;

III. tytułem dopłaty zasądzić od wnioskodawcy J.Z. na rzecz uczestniczki I. Z. kwotę 176.204,14 zł (sto siedemdziesiąt sześć tysięcy dwieście cztery złote czternaście groszy) płatną w terminie 9 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszego postanowienia wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w razie uchybienia terminowi płatności;

IV. nakazać uczestniczce I.Z. opróżnienie, opuszczenie i wydanie nieruchomości opisanej w punkcie I podpunkcie 1), 2), 3) wraz z pomieszczeniami mieszkalnymi w terminie 9 miesięcy od dnia uprawomocnienia się tego postanowienia;

V. nakazać wnioskodawcy J.Z. opróżnienie, opuszczenie i wydanie nieruchomości opisanej w punkcie I podpunkcie 4) w terminie 9 miesięcy od dnia uprawomocnienia się tego postanowienia;

VI. tytułem zwrotu wydatków zasądzić od wnioskodawcy J.Z. na rzecz uczestniczki I.Z. kwotę 8.175,60 zł (osiem tysięcy sto siedemdziesiąt pięć złotych sześćdziesiąt groszy);

VII. w pozostałym zakresie wniosek uczestniczki I.Z. o zwrot wydatków oddalić;

VIII. tytułem zwrotu wydatków zasądzić od uczestniczki I.Z. na rzecz wnioskodawcy J.Z. kwotę 9.379,35 zł (dziewięć tysięcy trzysta siedemdziesiąt dziewięć złotych trzydzieści pięć groszy);

IX. oddalić wniosek wnioskodawcy J.Z. o ustalenie, iż w skład majątku wspólnego byłych małżonków I.Z. i J.Z. wchodzi wierzytelność z tytułu nakładów, którymi pokryto wkład I.Z. w spółce „E.” spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w I.;

X. oddalić żądanie wnioskodawcy J.Z. zasądzenia na jego rzecz wynagrodzenia z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości położonej w I. [...] przez P. Spółka jawna I.Z., J.J.;

XI. oddalić wniosek wnioskodawcy J.Z. o rozliczenie pożytków z tytułu wyłącznego korzystania przez uczestniczkę z lokalu mieszkalnego opisanego w punkcie I podpunkcie 4) postanowienia;

XII. oddalić żądanie uczestniczki I.Z. zasądzenia na jej rzecz wynagrodzenia z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości położonej I. [...] przez Przedsiębiorstwo T.;

XIII. przyznać adwokatowi M.W. tytułem pomocy prawnej udzielonej z urzędu uczestniczce I.Z. wynagrodzenie w wysokości 3.600 zł powiększone o należy podatek VAT, które wypłacić ze Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Płocku;

XIV. nakazać pobrać na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Płocku tytułem zwrotu wydatków: a) od wnioskodawcy J.Z. kwotę 24.369,41 zł (dwadzieścia cztery tysiące trzysta sześćdziesiąt dziewięć złotych czterdzieści jeden groszy); b) od uczestniczki I.Z. kwotę 24.369,41 zł (dwadzieścia cztery tysiące trzysta sześćdziesiąt dziewięć złotych czterdzieści jeden groszy);

XV. nakazać zwrócić ze Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Płocku tytułem niewykorzystanej zaliczki na rzecz: a) wnioskodawcy J.Z. kwotę 5 000,10 zł (pięć tysięcy złotych dziesięć groszy); b) uczestniczki I.Z. kwotę 3.390,77 zł (trzy tysiące trzysta dziewięćdziesiąt złotych siedemdziesiąt siedem groszy);

XVI. zasądzić od uczestniczki I.Z. na rzecz J.Z. a kwotę 1.195,33 zł (jeden tysiąc sto dziewięćdziesiąt pięć złotych trzydzieści trzy grosze) tytułem zwrotu kosztów sądowych;

XVII. w pozostałym zakresie pozostawić wnioskodawcę J.Z. i uczestniczkę I. Z. przy poniesionych kosztach postępowania”.

W punkcie II) Sąd Okręgowy odrzucił apelację wnioskodawcy w zakresie zarzutu braku oddalenia wniosku o rozliczenie wydatków wnioskodawcy poniesionych na: energię elektryczną, podatek od nieruchomości oraz zakup oleju opałowego, zaś w punkcie III) oddalił apelację w pozostałym zakresie oraz orzekł o nieuiszczonych kosztach sądowych - punkt IV), wynagrodzeniu pełnomocnika z urzędu uczestniczki - punkt V), zasadach ponoszenia kosztów procesu - punkt VI) i VII) oraz zwrocie zaliczki – punkt VIII).

Skargi kasacyjne od powyższego postanowienia wniosły obie strony postępowania. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wnioskodawca wskazał przyczynę kasacyjną określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wnioskodawcy w części skierowanej przeciwko rozstrzygnięciu o odrzuceniu w części jego apelacji podlegała odrzuceniu jako niedopuszczalna, na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c. Zgodnie z art. 519¹ § 1 k.p.c. w postępowaniu nieprocesowym skarga kasacyjna przysługuje od wydanego przez

sąd drugiej instancji postanowienia co do istoty sprawy oraz od postanowienia w przedmiocie odrzucenia wniosku i umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie. Postanowienie o odrzuceniu apelacji nie należy do powyższych kategorii postanowień, od których przysługuje skarga kasacyjna (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 lutego 2019 r., III CSK 50/17, niepubl. i z 18 września 2024 r., I CSK 3317/22, niepubl.).

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., jeżeli zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.) i w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło w drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob.

np. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 października 2015 r., III CSK 198/15, niepubl.; z 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, niepubl.; z 2 czerwca 2016 r., III CSK 113/16, niepubl.; z 27 października 2016 r., III CSK 217/16, niepubl.; z 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.; z 7 marca 2018 r., I CSK 664/17, niepubl.; z 18 kwietnia 2018 r., II CSK 726/17, niepubl.; z 5 października 2018 r., V CSK 168/18, niepubl.).

Skarżący nie wykazał, by zaskarżone przezeń orzeczenie było dotknięte tego rodzaju nieprawidłowościami.

Zgodnie z jednolitym stanowiskiem Sądu Najwyższego, wymaganie określone w art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c. nie jest tożsame z określonym w art. 398⁴ § 2 k.p.c., co oznacza, że skarżący powinien odrębnie przytoczyć podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oraz odrębnie uzasadnić wnioski o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, nawet jeżeli argumentacja prawna może się w pewnym zakresie pokrywać (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, OSNC 2001, Nr 10, poz. 156; z 5 czerwca 2001 r. IV CZ 45/01, OSNC 2001, Nr 10, poz. 157; z 10 stycznia 2003 r. VCZ 189/02, niepubl.; z 13 lipca 2007 r. III CSK 180/07, niepubl.; z 5 kwietnia 2017 r., II CSK 688/16, niepubl.; z 11 kwietnia 2018 r., V CSK 547/17, niepubl.; z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 567/17, niepubl.). Uzasadnienie oczywistej zasadności skargi nie może więc poprzestawać na prostym odwołaniu do naruszeń prawa wskazanych w podstawach kasacyjnych. Uzasadnienia przyczyn kasacyjnych, kwalifikujących przyjęcie skargi do rozpoznania, Sąd Najwyższy nie może doszukiwać się w uzasadnieniu podstaw, niezależnie od tego, że chodzi w tym wypadku o zupełnie odmienne metody argumentowania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2020 r., II CSK 432/19, niepubl., z 15 grudnia 2006 r., III CZ 93/06; nie publ. i z 18 kwietnia 2012 r., I CSK 520/11, niepubl.).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie czyni zadość wskazanym wymaganiom, gdyż odwołuje się jedynie ogólnie do wskazanych w podstawach skargi kasacyjnej naruszeń prawa materialnego i procesowego. Wywody skarżącego nie zawierają żadnych argumentów, które miałyby popierać tezę, że przy wydaniu zaskarżonego postanowienia doszło do

uchybień powołanych w podstawach skargi przepisom i że uchybień te miały charakter kwalifikowany. Należytego uzasadnienia tezy o oczywistej zasadności skargi nie stanowią też powołane ogólnie przez skarżącego we wniosku okoliczności faktyczne, które nie zostały zresztą powiązane z którymkolwiek z zarzutów postawionych w podstawach skargi. Skarżący nie postawił przy tym zarzutów proceduralnych dotyczących czynności Sądu drugiej instancji, które w dopuszczalny w postępowaniu kasacyjnym sposób zmierzałyby do zakwestionowania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia i stosownie do art. 398⁶ § 2 k.p.c. podstawa ta jest wiążąca dla Sądu Najwyższego. Za oczywistością skargi kasacyjnej nie przemawia również wyrażone we wniosku poczucie pokrzywdzenia skarżącego wskutek konieczności dokonania przez niego rozliczenia z byłą małżonką. W świetle przedstawionych w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia motywów i wobec nieprzedstawienia przez skarżącego właściwej dla wniosku argumentacji nie można przyjąć, że zarzucane w podstawach skargi zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego mają charakter oczywisty i doprowadziły do wydania w sprawie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w punkcie 2 sentencji.

[SOP]

[a.ł.]

(K.L.)